

Ольга Гайдаєнко

к.е.н, доцент

Одеський національний
економічний університет

м.Одеса

**ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ
СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ**

Поліпшення стану стратегічного аналізу фінансових результатів є актуальною проблемою у зв'язку з необхідністю вирішення практичних завдань раціонального використання зарубіжного аналітичного досвіду.

У зарубіжних країнах, у тому числі в таких країнах СНД, як Росія, менеджери та аналітики багатьох компаній складають, крім фінансової звітності за минулий період, ще й проєктовані фінансові звіти на наступний рік (або декілька років). Цей досвід дуже корисний, але в Україні він використовується ще недостатньо та формально, без урахування особливостей сучасного вітчизняного господарювання.

Проєктовані та фінансові звіти у всіх країнах не ідентичні. Головною відмінністю проєктованого звіту про фінансові результати підприємств є врахування прогнозу використання чистого прибутку для визначення показника «Доповнення до нерозподілених прибутків», тобто суми, що може бути реінвестована у виробництво .

Стратегічний аналіз прибутку на основі найбільш спрощених прийомів такого аналізу, а саме прийому екстраполяції, будується на вивченні динаміки змін економічного явища - прибутку у перед прогнозному періоді та перенесенні виявленої закономірності на майбутнє. Позитивним у цьому прийомі є його універсальність, а недоліки - у необхідності проведення великої

кількості спостережень, що веде до зниження якості прогнозу при зростанні строку його упередження.

Найбільш простим прийомом прогнозування фінансових результатів на основі одного ряду динаміки є застосування середніх характеристик даного ряду: середнього абсолютного приросту та середнього темпу росту.

Але ця методика стратегічного аналізу на основі одного динамічного ряду має обмежене застосування, бо не дає уяви про взаємозв'язок економічного явища, що прогнозується (прибуток), з іншими.

Виходячи з вказаного вище, комплексний характер економічних явищ потребує дослідження паралельно декількох динамічних рядів, коливання яких взаємообумовлені. При цьому виникає необхідність визначення залежності між цими коливаннями й виміру їх щільності. Такі задачі найчастіше вирішуються в усіх країнах за допомогою кореляційно-регресивного моделювання.

Першим етапом підготовки проєктованих фінансових звітів в усіх країнах є прогнозування такого показника як дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Ця операція є ключовою і, певною мірою визначальною для підготовки проєктованих фінансових звітів у цілому, бо прогноз обсягу реалізації є відправною точкою для розрахунку показників звіту про фінансові результати та балансу.

У всіх розвинених зарубіжних країнах обсяги продажу вказуються у чистому вигляді, без непрямих податків. Це характерно для звіту про прибутки й збитки, який складають у країнах так званої англосаксонської групи (США, Велика Британія, Канада, Австралія, Нова Зеландія) або для рахунку результатів у Франції [1,с.141].

У Росії, Білорусії та Україні (через поки існуючу нестабільність в оподаткуванні) під час підготовки проєктованого звіту про фінансові результати необхідно враховувати можливі зміни ставок ПДВ чи акцизного збору у прогностному періоді, тому дохід (виручка) від реалізації у проєктованих фінансових звітах про фінансові результати цих країн включає в себе податок на додану вартість, акцизи та інші непрямі податки [2,с.98].

Прогнозована собівартість реалізованої продукції та її складові (витрати на збут та ін.) у 200 (x+1) році вважаються такими, що зростають пропорційно обсягу реалізації (фактична величина кожного з перерахованих показників за 200x рік множиться на базис прогнозу).

Виняток із правила становлять лише фінансові витрати й доходи, які не підпадають під припущення про постійне зростання. Це обумовлюється двома чинниками. По - перше, доход (виручка) від реалізації стосується тільки операційної, а не фінансової, діяльності підприємства. По - друге, достеменно не може бути відомо, як саме зміняться фінансові доходи та витрати - для цього необхідно скласти проєктований баланс, визначити величину фінансових потреб і прийняти рішення про фінансові позики.

Прибуток (збиток) до оподаткування у проєктованому звіті про фінансові результати майже завжди стосується лише звичайної діяльності підприємства, оскільки надзвичайні доходи й витрати прогнозувати недоцільно.

Проєктований звіт про фінансові результати в країнах із розвинутою ринковою економікою доцільно складати водночас із проєктованим балансом та проєктованим звітом про рух грошових коштів. В Україні цього принципу складання проєктованих фінансових звітів не завжди дотримуються на практиці, хоча створена Нацбанком України «Методика оцінки фінансового стану підприємства-позичальника» передбачає обов'язковий прогноз грошових потоків [3,с.87].

У цілому вивчення й використання зарубіжного та вітчизняного досвіду, дозволяє зробити такий узагальнюючий висновок: треба визначити досвід зарубіжних країн дуже корисним для подальшого удосконалення інформаційної бази прийомів і принципів прогнозування фінансових результатів (з урахуванням вітчизняної специфіки).

Використовуючи наведені вище результати проведеного дослідження зарубіжного досвіду та стану вітчизняного стратегічного аналізу фінансових результатів, доцільно прийняти такі рекомендації:

- після прийняття Податкового кодексу та стабілізації податкових нормативів організувати на вітчизняних підприємствах складання проектних звітів фінансових результатів, виходячи з чистих доходів, як це роблять у економічно розвинених зарубіжних країнах;

- перейти від прогнозування окремих статей фінансового звіту до прогнозування фінансових результатів від окремих видів діяльності: операційної, фінансової, інвестиційної та ін. Саме такий напрям формування окремих прогнозів від указаних видів діяльності запропонований для крупних підприємств-позичальників в Україні банківською методикою оцінки їхнього фінансового стану.

- з метою одночасної оцінки очікуваного прибутку та наявності грошових коштів пропонується проводити порівняння обсягів реалізації та обсягів очікуваних надходжень грошових коштів на рахунки підприємства (контроль наявності операцій неопераційного характеру та інших):

- оцінювати достатність виручки/прибутку для обслуговування очікуваних фінансових зобов'язань на основі показника розміру грошових коштів на кінець прогнозного періоду з урахуванням суми непідтвердженого додаткового фінансування, яка розглядається як дефіцит грошового потоку;

- здійснювати оцінку сталості потоку грошових коштів на основі експрес-аналізу (аналізу сценаріїв: базовий, самий поганий та найкращий).

Запровадження у практику роботи цих рекомендацій буде сприяти поліпшенню стану вітчизняного стратегічного аналізу фінансових результатів на перспективу.

Список використаних джерел

1. Ламбен Ж. -Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива / Пер. с франц. - СПб.: Наука, 2000.-225с.

2. Льюис К. Методы прогнозирования экономических показателей / Пер. с англ. и предис. Демиденко Е. З. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 150с.

3. Методика оцінки фінансового стану підприємства-позичальника. Нацбанк України. К.2005 - 105 с.

